

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

CONFEDERAȚIA SINDICALĂ
NAȚIONALĂ MERIDIAN

FEDERAȚIA
AGRICULTORILOR
FERMIERILOR

Conferința județeană Hunedoara

“ Priorități economice și sociale în județul Hunedoara ”

25 iulie 2012

Sala de videoconferințe a Instituției Prefectului, Municipiul Deva

Fișă de lucru nr.1

Contextul european și național pentru dezvoltarea dialogului social

Dumitru Fornea

Responsabil cu Relațiile Internaționale ale CSN MERIDIAN

Membru al Comitetului Economic și Social European

Introducere

Uniunea Europeană se dorește a fi o construcție politică a națiunilor de pe continentul nostru care vor să trăiască în pace și prosperitate. În acest sens, în ultima jumătate de secol, rolul Comunității Europene iar apoi al Uniunii, a fost pe deplin confirmat. Armele au tacut și au lasat locul dialogului civic și social pentru a soluționa conflictele de natura economică și socială care apar în mod inevitabil în dezvoltarea societății umane.

Încă de la primele cărămizi ale construcției europene, “Parinții Fondatori” au dorit să se asigure că prin instituțiile create și principiile care stau la baza lor, se realizează principalele condiții pentru creșterea economică și prosperitatea națiunilor europene și a cetățenilor săi, precum și un model pașnic de soluționare a conflictelor pentru ca tensiunile acumulate în societate să nu mai conducă la catastrofe de tipul celor două războaie mondiale în care aproape toate statele europene au fost implicate.

Dialogul social instituționalizat la nivel european a fost reglementat din punct de vedere legal prin semnarea la 25 martie 1957 a Tratatelor de la Roma de către statele fondatoare ale Comunității Economice Europene. În același an, ca rezultat al acestor tratate, s-a înființat Comitetul Economic și Social European (CESE)¹, principalul organism consultativ european ce s-a dorit a fi “o punte între instituțiile comunitare și societatea civilă organizată”.

Din 1957 și până astăzi, “instituția dialogului social” s-a bucurat de recunoașterea și sprijinul Comisiei Europene și al Consiliului UE iar cadrul legal de reglementare primară și

¹ CESE are 344 de membri care provin dintr-o paletă largă de organizații ale societății civile, inclusiv din organizațiile sindicale și patronale din cele 27 de State Membre. România are 15 reprezentanți în CESE: 5 de la sindicate, 5 de la patronate și 5 de la organizații ale societății civile.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

CONFEDERAȚIA SINDICALĂ
NAȚIONALĂ MERIDIAN

FEDERAȚIA
AGRICULTORILOR
FERMIERUL

secundară la nivel european a fost dezvoltat în sensul garantării și amplificării rolului consultativ al partenerilor sociali în cadrul principalelor dezbateri politice pe teme economice, sociale și medioambientale.

Actul Unic European, Tratatul de la Maastricht, Tratatul de la Amsterdam, Tratatul de la Nisa, Tratatul de la Lisabona², nu numai că au îmbunătățit statutul partenerilor sociali europeni și al CESE în raport cu principalele instituții europene dar au reflectat și voința politică clară a liderilor europeni, de angajare pentru promovarea în Statele Membre, a principiilor privind desfășurarea dialogului social în conformitate cu cadrul de reglementare comunitar.

La nivel european, dezbaterile din cadrul întâlnirilor de dialog social se raportează inevitabil la principiile trasate în **“Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale”** care începnd din 1989, a fost textul de referință în elaborarea legislației europene a muncii pe teme cum ar fi: libertatea de asociere și negocierile colective; informarea, consultarea și participarea lucrătorilor; ocuparea forței de muncă și salarizare; formarea profesională; protecția socială; egalitatea de tratament între bărbați și femei; protecția sănătății și siguranța la locul de muncă; îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă; etc

Tratatul de la Lisabona consolidează dialogul civic și social european

Principiile din “Carta comunitară a drepturilor sociale fundamentale” sunt reluate și dezvoltate în Versiunea consolidată a Tratatului privind UE și a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, așa cum au rezultat prin Tratatul de la Lisabona, semnat la 13 decembrie 2007 și intrat în vigoare la 1 decembrie 2009.

În titlul X al Tratatului - Politica Socială, se regăsesc numeroase referințe cu privire la dialogul social și consultarea Comitetului Economic și Social European: art 151, art 152, art.153, art. 154, art 155.

De exemplu în **art. 152** se afirmă că: **„Uniunea recunoaște și promovează rolul partenerilor sociali la nivelul său, ținând seama de diversitatea sistemelor naționale. Aceasta facilitează dialogul dintre aceștia, respectându-le autonomia.”** În art.153,³ art.154, art.155, art.157 și art.159 se reconfirmă rolul consultativ al Comitetului Economic și Social European și se atribuie un caracter obligatoriu dialogului cu societatea civilă în general și cu partenerii sociali în particular.

Referitor la importanța consultării partenerilor sociali și al rolului activ al Comisiei Europene, textul de la art.154 și art.155 este clarificator:

² Intrat în vigoare 1987, 1993, 1997, 2003, 2009

³ Art 153 ”Parlamentul European și Consiliul hotărăsc în conformitate cu procedura legislativă ordinară după consultarea Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor.”

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

CONFEDERAȚIA SINDICALĂ
NAȚIONALĂ MERIDIAN

FEDERAȚIA
AGRICULTORILOR
FERMIERILOR

„ Art .154

- (1)Comisia are misiunea de a promova consultarea partenerilor sociali la nivelul Uniunii și adoptă orice măsură utilă pentru a facilita dialogul acestora, asigurând o susținere echilibrată a părților.
- (2)În acest scop, înainte de a prezenta propuneri în domeniul politicii sociale, Comisia se consultă cu partenerii sociali privind posibila orientare a unei acțiuni a Uniunii.
- (3)În cazul în care, după această consultare, Comisia apreciază că o acțiune a Uniunii este de dorit, aceasta se consultă cu partenerii sociali privind conținutul propunerii preconizate. Partenerii sociali prezintă Comisiei un aviz sau, după caz, o recomandare.
- (4)Cu ocazia consultărilor menționate la alineatele (2) și (3), partenerii sociali pot informa Comisia despre voința lor de a iniția procedura prevăzută la articolul 155. Durata acestei proceduri nu poate depăși nouă luni, cu excepția unei prelungiri hotărâte de comun acord de partenerii sociali în cauză și de Comisie.

Art.155

- Dialogul între partenerii sociali la nivelul Uniunii poate conduce, în cazul în care aceștia doresc, la raporturi contractuale, inclusiv acorduri.
- (2)Acordurile încheiate la nivelul Uniunii sunt puse în aplicare în conformitate cu procedurile și practicile proprii partenerilor sociali și statelor membre sau, în domeniile aflate sub incidența articolului 153, la cererea comună a părților semnatare, printr-o decizie a Consiliului la propunerea Comisiei. Parlamentul European este informat. ”

Lunând în considerare cele de mai sus și faptul că prevederile din tratat trebuie să fie reflectate în mod obligatoriu atât în legislația socială europeană cât și în legislația Statelor Membre, se poate afirma că Tratatul de la Lisabona reprezintă o bază juridică solidă pentru dezvoltarea dialogului social și civic în Uniunea Europeană, precum și o garanție a respectării drepturilor partenerilor sociali la informare, consultare și negocieri colective.

Criza financiară internațională, deficitele bugetare mari ale unor State Membre și repercursiunile ei asupra abordărilor politice privind dialogul social

Situația fără precedent creată în Statele Unite prin falimentul Lehman Brothers care și-a declarat insolvența la 15 septembrie 2008, a condus la o criză financiară internațională ce a afectat puternic Statele Unite și Uniunea Europeană și a determinat o schimbare bruscă de viziune a guvernelor naționale din statele afectate dar și a Instituțiilor Financiare Internaționale.

Lipsa de încredere a investitorilor internaționali a condus la reducerea dramatică a fluxurilor de capital către Statele Membre ale Uniunii și creșterea deficitelor bugetare, determinând multe guverne europene să ia măsuri drastice de austeritate pentru limitarea cheltuielilor

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013CONFEDERAȚIA SINDICALĂ NAȚIONALĂ
MERIDIANFEDERAȚIA
AGRICULTORILOR
FERMIERUL

publice și încadrarea în țintele de deficit stabilite la nivel european sau în relație cu Fondul Monetar Internațional.⁴

Organizațiile sindicale europene și naționale, și-au manifestat prin acțiuni de protest, nemulțumirea față de măsurile de austeritate adoptate de guverne prin care s-a dat startul disponibilizărilor din sectorul public, scăderii cheltuielilor publice pentru sănătate și educație și „flexibilizării” legislației muncii. În unele State Membre, din 2009 și până în prezent, calitatea dialogului social s-a degradat, partenerii sociali reclamând în relația cu guvernul existența „unui dialog al surzilor”.

Deși la momentul actual situația în unele țări din Uniune nu este tocmai incurajatoare în ceea ce privește dialogul social,⁵ la nivel european, cel puțin din declarațiile dlui. José Manuel Durão Barroso, Președintele Comisiei Europene⁶ și al altor reprezentanți ai unor instituții europene, mesajul politic transmis, este că autoritățile UE manifestă o atenție deosebită pentru consultarea societății civile și a partenerilor sociali.

O dovadă în acest sens o reprezintă consultarea constantă a Comitetului Economic și Social European de către Comisia Europeană și participarea acestuia la reuniunile consultative ale acestuia, participarea partenerilor sociali europeni și ai reprezentanților societății civile la consultările pe tema unor inițiative ale Comisiei în curs de elaborare sau de revizuire, reprezentarea organizațiilor sindicale și patronale în Consiliul de conducere al unor agenții și fundații europene sau al unor comitete europene responsabile pentru securitatea socială a lucrătorilor migranți, egalitatea de șanse sau pentru Fondul Social European.⁷

În acest context, Proiectul „Împreună pentru dezvoltarea dialogului social în România”, implementat de către Confederația Sindicală Națională MERIDIAN împreună cu Federația Agricultorilor, reprezintă la modul concret, angajamentul Uniunii Europene, al Comisiei Europene și al guvernului unui stat UE, de a sprijini în continuare, creșterea capacității organizațiilor partenerilor sociali pentru dezvoltarea dialogului social în conformitate cu reglementările și practicile europene.

⁴ De ex: cazul Greciei și României care au fost nevoite să aibă acorduri cu FMI. Însa nu numai acestea. State europene cu economii avansate cum ar fi Spania, Italia, Irlanda sau Portugalia sunt în situații financiare și economice foarte dificile, ce le fac să fie dependente de intervenția UE sau chiar a FMI.

⁵ Aici se poate menționa printre altele și situația din România în care partenerii sociali acuză Guvernul că doar mimează interesul său pentru dialog social și că în realitate așa cum a demonstrat-o dezbaterile pe tema modificării Codului Muncii și a Codului de Dialog Social, guvernul nu a negociat, ci și-a impus punctul de vedere.

⁶ La data de 15 martie 2011, în Sesiunea Plenară a CESE, Dl. Barosso declara: **“Suntem în unul din momentele cheie ale integrării europene, când mai mult ca niciodată, dialogul cu partenerii sociali este fundamental”**

⁷ De exemplu sindicatele și patronatele sunt reprezentate în: Agenția Europeană pentru Sănătate și Securitate în Muncă, Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă, Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale, Comitetul consultativ pentru securitatea socială a lucrătorilor migranți, Comitetul pentru Fondul Social European, Comitetul consultativ pentru egalitatea de șanse între bărbați și femei

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

CONFEDERAȚIA SINDICALĂ
NAȚIONALĂ MERIDIAN

FEDERAȚIA
AGRICULTORILOR
FERMIERUL

Dezvoltarea dialogului social în România este o necesitate

În țara noastră, politicile agresive de descurajare a dialogului social au început să se manifeste începând cu anul 2010, când guvernării, invocând criza financiară și economică mondială, precum și condițiile impuse de FMI, au adoptat o serie de măsuri anti-sociale fără precedent ce au condus la:

- ☞ Erodarea legislației sociale și intimidarea partenerilor sociali, în special prin modificarea unilaterală a Codului Muncii, Legii Sindicatelor, Legii Contractelor Colective de Muncă, Legii Conflictelor Colective, Legii Sănătății, Legii pensiilor, etc;
- ☞ Degradarea situației sociale atât a lucrătorilor din sectorul public cât și privat;
- ☞ Creșterea vârstei de pensionare la un nivel care este apropiat de speranța de viață a românilor;
- ☞ Creșterea numărului de ore suplimentare neplătite pentru lucrătorii din România;
- ☞ Abolirea Contractului Colectiv de Munca, chiar dacă organizațiile patronale erau dispuse să negocieze cu organizațiile sindicale pe această temă.

Toate aceste măsuri au contribuit la acumularea unor tensiuni în societate care au răbufnit prin protestele din țară și de la București de la începutul acestui an. Guvernării s-au confruntat atunci cu efectele propriilor măsuri adoptate cu câțiva ani în urmă, când au subestimat posibilitățile oferite prin procesul de dialog social, de soluționare neconflictuală a problemelor de natură economică și socială.

Căderea guvernelor care au urmat și reorientarea votului politic al majorității cetățenilor, a demonstrat că guvernarea unei țări, trebuie să se facă prin combinarea armonioasă a politicilor de natură economică sau financiară, cu politicile sociale, într-un cadru de transparență decizională și dialog social.

Protestele din perioada ianuarie – martie 2012 au indicat și principalele direcții de dialog pe care orice forță politică din România va trebui să le abordeze în relația cu cetățenii sau cu societatea civilă organizată:

- Crearea de noi locuri de muncă;
- Garantarea liberului acces al cetățenilor la sistemul de sănătate și învățământ;
- Garantarea dreptului la o viață decentă în România;
- Lupta împotriva corupției și a birocrăției din administrația locală și centrală;
- Protejarea și menținerea companiilor publice care aduc venit la buget, prin înlocuirea ideii păguboase că dacă furi de la privat este o infracțiune pentru care poți fi închis ani buni dar dacă furi de la Stat nu ți se întâmplă nimic.

